

Het Europa van Frits B.

Ton Veerkamp

De Europese Unie behelsde aanvankelijk een voorzichtige poging om op enkele terreinen te komen tot zoiets als een gemeenschappelijke markt. Ze is begonnen als een 'Gemeenschap voor kolen en staal'. Enkele Europese landen wilden de kosten voor energie (kolen) en de belangrijkste grondstof voor industrialisatie (staal) zo laag mogelijk houden. Niet door vrije concurrentie, maar door gemeenschappelijke prijsbeheersing. Dat was omstreeks 1950. Schoorvoetend ging het verder. Met de retorische ontboezemingen van politici had het reële proces in elk geval weinig te maken.

Ideologie

Meer dan twintig jaar later vormden die landen een Europese Economische Gemeenschap (EEG). Europese eenwording betekent tot op vandaag niets anders dan het streven naar een gemeenschappelijke markt. De commissie voor kolen en staal groeide uit tot een bureaucratisch monster dat zorgde voor de verdeling van geld en voor de ontregeling van nationale economische structuren. Na 1980 werd het neoliberalisme de basisideologie van de Europese Commissie in Brussel. Die commissie heeft maling aan nationale belangen en al helemaal aan de belangen van kwetsbare groepen van de bevolking in de lidstaten. Zij staat open voor de lobby's van alle mogelijke groepen, ondernemingen en kapitaalverschaffers. Europa is het Europa van de ondernemers geworden. Wat goed is voor ondernemers, is goed voor de bevolking, want alleen de ondernemers scheppen arbeidsplaatsen en dus inkomens, aldus de filosofie.

En de Europese ideologie luidt: het is goed is als de laagste bidder overal zijn diensten mag aanbieden. De post, bijvoorbeeld was vroeger de PTT, post-telegraaf-telefoon, een staatsonderneming voor communicatie met een bescheiden bankservice. Als eerste stap werden in heel de Europese gemeenschap deze staatsondernemingen en hun verschillende bestanddelen opgesplitst in 'klassieke' post, telecommunicatie en postbank. Vervolgens moest elk land stappen ondernemen om buitenlandse concurrentie op de communicatiemarkten toe te laten. Het gevolg was dat de nieuwe private ondernemingen streng bedrijfseconomisch moesten gaan denken: meer goederen voor lagere prijzen. De praktijk in Duitsland is dat postale dienstverlening voor het grote publiek niet goedkoper en in vele gevallen, zoals bij de pakketbezorging, duidelijk duurder is geworden. De service is slechter dan honderd jaar geleden omdat sinds 1993 tienduizenden arbeidsplaatsen afgeschaft zijn. Er zijn veel meer voorbeelden: openbaar vervoer, zorg, onderwijs. De gebreken op deze terreinen mogen het gevolg zijn van slechte politiek op nationaal niveau, wanneer in heel Europa op die terreinen dezelfde klachten te horen zijn, heeft dat dus ook met Europese politiek te maken.

Bolkestein

'Het is allemaal veel te snel gegaan,' zeggen politici rouwmoedig. Het is niet te snel gegaan, het ging en gaat verkeerd. Daarom hebben ze in Oude Pekela bijna allemaal 'nee' gezegd en in Wassenaar in grote meerderheid 'ja'. Voor Wassenaar is deze politiek goed, voor Oude Pekela kennelijk niet. Het hangt er dus vanaf wat je maatschappelijke positie is. We moeten duidelijk maken dat Europa goed is voor bepaalde mensen - een minderheid - en voor andere mensen - de meerderheid - niet. Pas als we dat inzien, kunnen we het politieke analfabetisme, dat een belangrijk element van het 'nee' is, gaan bestrijden. Bijvoorbeeld door uit te leggen dat de problemen in Nederland niet van de allochtonen komen, maar dat de

onderste sociale lagen, zowel van allochtonen als autochtonen, samen de dupe zijn van de neoliberale politiek in Brussel en Den Haag - daar is weinig verschil tussen. De band tussen Den Haag en Brussel heeft een naam: Frits Bolkestein.

De richtlijn uit Brussel die met de naam Bolkestein verbonden is, bepaalt dat elke aanbieder van dienstverlening in ieder ander land van de Europese Unie zijn diensten mag verlenen op het loonniveau van het land waar zijn onderneming gevestigd is. Als, bijvoorbeeld, een Nederlandse onderneming in de bejaardenzorg zijn hoofdkantoor verplaatst naar Riga in Letland, mag hij zijn zorgwerkers met lage Letse lonen naar huis sturen en kan de Nederlandse regering dat niet verbieden. Bolkesteins filosofie luidt: dienstverlening wordt zo spotgoedkoop; er is veel vraag naar, dus komen er veel aanbieders, dat leidt tot meer arbeidsplaatsen en meer inkomens. Dat is geen karikatuur, dat is de gezonde liberale leer. De werkelijkheid ziet er anders uit. Er is een wedstrijd gaande in loonverlaging, belastingverlaging en reductie van sociale uitkeringen. Elke heersende ideologie zegt: 'Er is geen alternatief.' En verliest zo noodzakelijk iedere relatie met de werkelijkheid. Als de werkelijkheid 'nee' zegt tegen het ideologische dogma, antwoordt de politiek met wijlen Hegel: 'Um so schlimmer für die Wirklichkeit.' Vrij vertaald: jammer voor de werkelijkheid en dom van de mensen die 'nee' zeggen.

Voorbeeld

Ten noordoosten van Stockholm werd een groot hotel met conferentiecentrum gebouwd. Een bouwondernemer uit Letland had het laagste bod gedaan en de opdracht gekregen. Hij kwam met een ploeg Letse bouwvakkers naar Zweden die daar voor een paar euro per uur zouden gaan werken. Goed betaald voor Letse begrippen misschien, maar voor Zweedse verhoudingen duidelijk te weinig om van te leven. Dus bezetten Zweedse bouwvakkers de bouwplaats en eisten: ofwel je betaalt Zweedse lonen ofwel je gaat terug naar Riga. De Letse ondernemer kon daar niet aan toegeven zonder tot over zijn oren in de schulden te raken. Hij keerde onverrichterzake met zijn mensen terug naar Letland en de Letse regering diende bij de Europese rechtbank een klacht tegen Zweden in. En dan gaat het nog niet eens over de richtlijn Bolkestein. Als die er komt, dan komt er moord en doodslag in Europa.

Voor Oost-Europa betekent de Europese Unie: wij worden net zo welvarend als de mensen in het Westen. De werkelijkheid is anders. De meeste mensen in het Oosten blijven net zo arm als ze zijn. Want achter hun lagelonenlanden liggen nog lagere lonenlanden, als een stok achter de deur om niet te duur te worden. Zo ligt Oekraïne achter Polen. En de mensen in het Westen worden armer omdat ze in armoede moeten concurreren met de mensen in het Oosten. Arme mensen in het Westen kunnen alleen goedkope goederen betalen. En goederen blijven alleen goedkoop als de lonen in het Oosten en het Zuiden laag tot zeer laag blijven. Dat is de neoliberale strategie van de armoede. Men preekt de gezonde leer: 'Word arm, dan word je rijk.' Profiteren van dit soort liberale onzin doet alleen de bovenste laag van de bevolking in Oost en West.

Dat is de reden waarom de mensen 'nee' zeggen tegen het Europa van Bolkestein, of ze dat spel nu wel of niet doorzien. Het gaat niet om dat stuk papier dat 'grondwet' heet; het 'nee' is gericht tegen een politiek die schadelijk is voor de meerheid van de bevolking. Wat werkelijk nodig is, is een sterke en gecoördineerde antiliberale oppositie op het terrein van de Europese politiek en een Europese vakbeweging die overal werkelijk een vuist kan maken. Geen enkel land kan nog op zijn eentje een menswaardig beleid voeren; dat kan alleen op Europees niveau. Pas

als we een totaal ander Europa hebben, kan elk land zelfstandig een menswaardig beleid voeren.

Nederlandse waarden?

Intussen wordt de hele discussie over Europa door de media en de politiek teruggebracht tot het agendapunt integratie. Mensen moeten zich aanpassen. Aanpassen waaraan? Aan 'Nederlandse waarden'. 'Nederlandse waarden', dat zijn sinds het aantreden van het eerste kabinet Lubbers in 1982 'markt' en 'vierentwintig uur per dag, zeven dagen in de week geld verdienen'. Allochtonen zouden zich graag aanpassen aan deze waarden, er is alleen geen werk voor ze. Maatschappelijk erkend werk is het enige dat mensen in een samenleving integreert. *Wall-Mart-jobs* (vakken vullen bij Dirk van den Broek, Albert Heijn, Aldi en noem maar op) staan niet voor maatschappelijk erkend werk. Die zijn niet bevorderlijk voor de menselijke waardigheid, zeker niet in de huidige situatie waarin veel geld hebben de enige maatstaf voor menselijke waardigheid lijkt te zijn. Praten over de 'Nederlandse identiteit en de Nederlandse waarden' is geleuter. Er bestaat geen Nederlandse identiteit. In Nederland gelden dezelfde waarden als in Nigeria, in Marokko, in Uruguay, in Thailand, noem maar op - de ónwaarden van het wereldwijde economische en ideologische systeem van onze dagen. Harry Mulisch heeft al in 1966 - en wel voorgoed! - zulke leuzen als 'het Nederlandse volkskarakter' ontmaskerd: 'De voornaamste kwaliteit van het Nederlandse volk is, dat het klein is. Waren het er zestig miljoen, de Duitsers konden er nog iets van leren, zoals men u op Celebes kan vertellen' (*Bericht aan de rattenkoning*).

Alfabetisering

Nederland is een ander land dan het veertig jaar geleden was en het zal nooit meer worden zoals het toen was. Er wonen in Nederland andere mensen dan veertig jaar geleden. Dat kunnen mensen alleen accepteren wanneer verandering niet hetzelfde is als verval. Verval wordt niet door moslims veroorzaakt, die werden de dupe van het verval in de grote steden. Het verval wordt veroorzaakt door het huidige systeem. Het probleem is niet Mohammed B. maar Frits B. Mohammed B. is een moordenaar en moordenaars kun je en moet je in de gevangenis stoppen. Tegen Frits B. & Co schijnt geen remedie te bestaan. Het 'nee' tegen de Europese grondwet is grotendeels een onbewust protest tegen het systeem Frits B. De eigenlijke inhoud van het protest bewust te maken is punt een op de agenda van degenen die werkelijk bezorgd zijn over de toestand van onze democratieën. Het 'nee' van 1 juni moet het startschot zijn voor een grootscheepse antiliberaal politieke alfabetiseringscampagne.

uit: Roodkoper, 10e jaargang, nummer 2 – juli 2005